

Justitieombudsmannen
Per Lennerbrant

Datum
2023-06-28

Dnr
R 30-2023

1 (2)

Regeringskansliet
Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

Yttrande över delbetänkandet En ny ordning för asylsökandes boende (SOU 2022:64)

(Ju2022/03315)

Riksdagens ombudsmän (JO) har getts tillfälle att lämna synpunkter på betänkandet.

Jag begränsar mitt yttrande till föreslagna 19 b § lagen om mottagande av asylsökande m.fl. som ger Migrationsverket och kommuner befogenhet att bereda sig tillträde till en utlännings boendetrymme och slutna förvaringsställen på ett asylboende (avsnitt 4.6).

Utredningen gör bedömningen att lagstöd krävs för de nämnda åtgärderna. Jag utgår från utredningens bedömning och kommenterar inte den saken närmare.

Befogenhet att utföra husrannsakan och liknande intrång ligger normalt framför allt hos de brottsutredande myndigheterna. Även om det finns exempel på att även andra myndigheter har en sådan befogenhet i vissa särskilda fall, får förslaget ses som en principiell nyhet. När det handlar om åtgärder som innebär intrång i den personliga integriteten ställs det höga krav på en rättssäker reglering.

För att regleringen ska vara godtagbar krävs att ändamålet är tydligt avgränsat. Utredningen gör bedömningen att förslaget uppfyller ändamålsprincipen. Enligt min mening är dock det föreslagna ändamålet ”när det behövs för att verkets uppdrag respektive kommunens uppdrag enligt denna lag ska kunna fullgöras” alltför obestämt och behöver preciseras.

Det måste ställas höga krav på kunskap och kompetens hos dem som har att besluta om tvångsåtgärderna, bl.a. i fråga om huruvida de rättsliga förutsättningarna för åtgärden är uppfyllda, och vad som gäller vid verkställigheten. Det vore värdefullt med en diskussion om hur detta kan säkerställas. Det sägs vidare inget i betänkandet om vilken befogenhet som ska finnas att använda våld eller tvång för att verkställa åtgärderna. I det sammanhanget noterar jag att det inte lämnas något

förslag om att Polismyndigheten ska bistå med handräckning i något avseende. Även i dessa frågor hade det varit önskvärt med ett resonemang.

Jag saknar en närmare analys av om och hur regleringen kan tillämpas om ett asylboende drivs i lokaler som tillhandahålls av en privat aktör. Dessutom måste det finnas föreskrifter om hur en åtgärd av det här slaget ska dokumenteras, något som jag inte kan se har berörts i betänkandet. Om avsikten är att förvaltningslagens generella bestämmelser om beslutsdokumentation ska tillämpas, behöver det analyseras om det innebär en ändamålsenlig reglering.

Vid en husrannsakan som görs med stöd av vissa andra författningar finns inslag till skydd för den enskilde, t.ex. närvaro av ett vittne (se bl.a. 28 kap. 7 § första stycket rättegångsbalken och 17 b § andra stycket lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga). Något sådant förslag lämnas inte här. Det hade varit värdefullt med en belysning av behovet av ett vittnes närvaro eller andra åtgärder för att ta den enskildes intressen till vara när en åtgärd vidtas enligt den föreslagna regleringen. Det hade också varit naturligt om det förts ett resonemang om den enskilde ska ha tillgång till något rättsmedel. Jag kan dock konstatera att den frågan inte tagits upp.

Det finns alltså skäl att i den fortsatta beredningen överväga flera aspekter av den föreslagna regleringen.

Per Lennerbrant

Ärendet har föredragits av Johanna Cervin-Ellqvist. Byråchefen Sara Johannesson har deltagit i beredningen.